שם פרטי: _____ שם משפחה: _____ כיתה: _____

מבחן – בסיס וצורן סופי

משך המבחן: 60 דקות · סך הכול 100 נקודות. המבחן בנוי בסגנון שאלות מערכת הצורות בבחינת הבגרות. קראו את הקטע בעיון לפני שתענו; מספרי השורות מופיעים בשוליים. בשאלות הפתוחות ענו במשפטים שלמים ונמקו.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א: קטע ושאלות	40	
חלק ב: ידע לשוני	60	
סה"כ	**100**	

חלק א: קטע ושאלות (40 נק')

מקום של קהילה*

1 בשכונה שלנו נפתחה לפני שנה «מאפייה» קטנה. בבוקר עומדים בה בתור «פועלי» בניין ותלמידים, ובערב מגיעים אליה הורים עם ילדים לקנות «עוגיות» ולחם טרי. בעל המקום, «אופה» ותיק, מכיר כמעט את כל הלקוחות בשמם.

4 עם הזמן הפכה המאפייה למוקד «שכונתי». השכנים נפגשים בה, משאירים בה מודעות ומתעדכנים במה שקורה ברחוב. יש האומרים שנוצרה בה «ידידות» של ממש, ושהמקום החזיר לשכונה את תחושת «הקהילתיות» שאבדה.

7 כשנפתחה בקרבת המקום «מסעדה» גדולה, חששו רבים שהמאפייה תיסגר. אבל האופה לא נבהל. לדבריו, «מקצוען» אמיתי אינו פוחד מתחרות, כי מי שמחפש לחם טוב ויחס «אישי» – יחזור.

* נכתב על ידי נועה פלג, 2016. מתוך הקובץ «חלונות קטנים».

1 מיינו את המילים המסומנות ב«» שלפניכם לפי דרך התצורה. (8 נק')

מאפייה | עוגיות | אופה | שכונתי | ידידות | הקהילתיות | מסעדה | מקצוען

בסיס + צורן סופי	שורש ומשקל

2 **לכל מילה כתבו את הבסיס, את הצורן הסופי ואת משמעות הצורן.** (8 נק')

מילה	בסיס	צורן סופי	משמעות הצורן
מאפייה בשורות 1–3			
שכונתי בשורות 4–6			
ידידות בשורות 4–6			
מקצוען בשורות 7–9			

3 **במילה «עוגיות» בשורות 1–3 יש שני צורנים סופיים. כתבו אותם, וקבעו את סוג כל אחד מהם.** (6 נק')

4 **המילה «פועלי» בשורות 1–3 מסתיימת ב־י, כמו המילה «שכונתי» בשורות 4–6. האם זה אותו סוג של צורן? נמקו.** (6 נק')

5 **פרקו את המילה «הקהילתיות» בשורות 4–6 בשלבים, עד הבסיס הראשון.** (6 נק')

6 **במילה «אישי» בשורות 7–9: האם הסיומת ־י היא צורן גזירה או צורן נטייה? כתבו משפט שבו אותה צורה מופיעה עם צורן מן הסוג האחר.** (6 נק')

חלק ב: ידע לשוני (60 נק')

1 **צרו מן הבסיס שבסוגריים מילה בעזרת צורן סופי, לפי ההגדרה.** (10 נק')

א. אדם שעובד בקופה: _____ (קופה)

ב. כתב עת שיוצא כל שלושה חודשים: _____ (רבע)

ג. יסוד כימי שנמצא בפחם: _____ (פחם)

ד. חולצה ללא שרוולים: _____ (גוף)

ה. תכונה של מי שאוהב להיות עם אנשים: _____ (חברתי)

2 **התאימו כל מילה למשמעות של הצורן הסופי שבה.** (8 נק')

טור א	טור ב
1. ירחון	☐ יסוד כימי
2. מימן	☐ מחלה
3. מצחייה	☐ כתב עת
4. סוכרת	☐ פריט לבוש
5. אחרון	☐ סדר
6. מונית	☐ כלי רכב

3 **בכל שורה, סמנו את המילה היוצאת דופן מבחינת הצורן הסופי או דרך התצורה (2 נק' לכל שורה).** (8 נק')

א.

○ ספרון ○ דובון ○ גגון ○ שבועון

ב.

○ רפתן ○ ירקן ○ פסנתרן ○ רקדן

ג.

○ ביתי ○ אישי ○ צבאי ○ חשמלאי

ד.

○ ידידות ○ ילדות ○ עבדות ○ תלמידות

4 **קבעו אם הפירוק נכון. אם אינו נכון – תקנו (2 נק' לכל סעיף).** (10 נק')

א. «זקן» = זק + ־ן — נכון / לא נכון

ב. «עיתונאי» = עיתון + ־אי (בעל מקצוע) — נכון / לא נכון

ג. «ממשלתי» = ממשל + ־תי — נכון / לא נכון

ד. «מכבסה» = מכבס + ־ה (מקום) — נכון / לא נכון

ה. «ראשון» = ראש + ־ון (סדר) — נכון / לא נכון

5 **פרקו כל מילה בשלבים, עד הבסיס הראשון: עיתונאות, מקצועיות, יצירתיות. (4 נק' לכל מילה)** (12 נק')

6 **לפניכם שתי מילים: נגרייה, מספרה. א. איזו מהן נוצרה בדרך בסיס וצורן סופי? נמקו. ב. כתבו מילה נוספת שנוצרה באותה דרך ובאותה משמעות כמו המילה שבחרתם.** (12 נק')

בהצלחה!